

Virzoties uz lielākiem novadiem, nedrīkst ciest iedzīvotāji

Biedrība "Reģionālo attīstības centru apvienība", kurā darbojas arī Cēsu novada pašvaldība, atbalsta iecerēto administratīvi teritoriālo reformu, vienlaikus uzsverot, ka ir daudz jautājumu, kam jāpievērš pastiprināta uzmanība un kuru risināšanai valstij jāatvēl līdzekļi. Vispirms jau nodrošinot kvalitatīvu ceļu tīklu starp apvienojamo novadu centriem, ērtu sabiedriskā transporta satiksmi, teritoriāli līdzsvarotu valsts pakalpojumu pieejamību jauno novadu iedzīvotājiem.

"Druva" aicināja uz sarunu Cēsu novada domes priekšsēdētāju **JĀNI ROZENBERGU**, lai uzzinātu viņa viedokli par gaidāmo reformu.

Likums jāpilda

Pirms runāt par likumprojekta piedāvājumu, J. Rozenbergs atskatās uz 2009.gada administratīvi teritoriālo reformu: "Redzam, ka 2009.gadā jau nākamajā dienā pēc likuma stāšanās spēkā aptuveni trešdaļa pašvaldību neatbilda likumā noteiktajām prasībām. Vai nu attiecībā uz iedzīvotāju skaitu, kas noteica, ka novada teritorijā ir ne mazāk par 4000 pastāvīgo iedzīvotāju, vai attiecībā uz prasību, ka novada teritorijā ir ciems, kurā ir vairāk par 2000 pastāvīgo iedzīvotāju, vai pilsēta un ka novads ir ģeogrāfiski vienota teritorija. Manuprāt, tas nav īsti pareizi. Ja reiz īsteno reformu, pieņem likumu, vajadzētu to arī izpildīt. Šo kļūdu vajadzētu pieļaut, realizējot šobrīd piedāvāto reformu."

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (PMLP) Iedzīvotāju reģistra dati liecina, ka līdz šī gada 1.jūlijam mazāk par 4000 iedzīvotāju bija 39 novados.

Lūgts komentēt rosinājumu par divu līmeņu pašvaldībām, J. Rozenbergs norāda, ka tas atkarīgs no tā, uz kuru pusi ir vēlme reformu virzīt: "Ja veidojam likumprojektā piedāvātos 39 novadus, otrs līmenis nav nepieciešams, jebkurai ministrijai vai plānošanas reģionam ir daudz sabalansētāks sarunu partneru loks, kuriem ir līdzīgas intereses, problēmas, redzējums.

Ja tomēr sakām, ka vajag lielāku pirmā līmeņa tīklu un tie nav esošie 109 novadi, bet vairāk, tad otrs līmenis būtu vajadzīgs, lai veiktu koordinējošo funkciju. Jo patlaban ir ļoti atšķirīgi – ir lieli ar lielu iedzīvotāju skaitu un mazi novadi ar mazu iedzīvotāju skaitu, kuriem tomēr ir dažādas intereses."

Cik bieži uz pašvaldību

Pasaule strauji attīstās, savulaik cilvēku mobilitāte bija daudz mazāka un atšķirīga bija arī dokumentu aprīte. Tagad teju katrā ģimenē ir automašīna, darījumi un maksājumi galvenokārt tiek veikti digitāli, un tas ir iemesls, kāpēc līdzī jāmānās arī publiskajai pārvaldei, tostarp pašvaldībām. Pakalpojums arvien vairāk visiem ir vienā – interneta - attālumā.

Cēsu novada pašvaldība 2019.gada pirmajos desmit mēnešos saņēma 5176 iesniegumus no fiziskām un juridiskām personām, no tiem 1776 jeb 34% kārtoti elektroniskā veidā, un šis skaits arvien palielinās.

"Tā notiek visā publiskajā pārvaldē," uzsver J. Rozenbergs. "Uzņēmumu reģistrs ar klientiem pārsvarā strādā virtuālajā vidē. No janvāra viss būvvalžu darbs noritēs tikai elektroniski caur būvniecības informācijas sistēmu, tas nozīmē, ka attālumam vairs nebūs būtiskas lomas. Tieši tāpat ir ar pašvaldībām, katrs sev var pajautāt, kad pēdējo reizi bijis pašvaldībā, cik bieži tur iegriežas. Saziņa un klientu apkalpošana arvien vairāk pārceļas uz elektronisko vidi.

Ja skatāmies, kurā jomā saņemts visvairāk iesniegumu, tā ir būvvalde, un, kā jau minēju, no janvāra saziņa notiks tikai elektroniskajā vidē. Nekustamā īpašuma nodokļa maksājumi tiek nosūtīti e-pastā vai vēstulē, iedzīvotāji maksāšanu galvenokārt veic i-bankā un nu jau arī lielveikalos, tieša komunikācija ar pašvaldību nepieciešama tikai neskaidrību gadījumos.

Šobrīd, lai Cēsu novadā pieteiktos pirmsskolas izglītībai, jāraksta iesniegums, bet tiek strādāts pie sadaļas "e-pakalpojumi" izveides Cēsu mājaslapā, caur kuru no jebkuras viedierīces būs iespējams pieteikties pirmsskolas izglītības iestādēs un skolās. Plānots e-pakalpojumus attīstīt arī citās jomās, turklāt ar iespēju tos papildināt un izmantot perspektīvajā Cēsu novadā. Manuprāt, tehnoloģijas un to dotās iespējas nevis attālinā cilvēkus, bet gan attālumam padara nebūtisku.

Tomēr vēl zināmu laiku jānodrošina iespēja cilvēkiem arī klātienē saņemt pakalpojumus, tāpēc ļoti nozīmīga ir laba ceļu kvalitāte un iespējami regulārs sabiedriskais transports, lai var nodrošināt mobilitāti."

Būtisks faktors - izmaksas

Izvērtējot visus par un pret, J. Rozenbergs norāda, ka atbalsta lielākus novadus, jo tas ļauj labāk plānot dažādu pakalpojumu sniegšanas tīklus. Vēl viņš norāda uz kādu būtisku aspektu - izmaksām: "Piemērs no biznesa. Ja ir kafējnīca, ko apmeklē simts klientu, uzturēšanas izdevumi jāizdala uz simts. Ja ir tūkstoš

klientu, izmaksas jāizdala uz tiem un pašizmaksa sanāk krietni zemāka. Tieši tāpat ir pašvaldību sektorā, rēķinot administratīvos izdevumus. Katrs pakalpojums maksā tik, cik maksā, to pašvaldību vadītāji nevar ietekmēt, bet, esot lielākam iedzīvotāju skaitam, pašizmaksa samazinās. Un ietaupīto naudu var ieguldīt attīstībā.

Visiem pašvaldību sektorā strādājošajiem jāapzinās, ka apsaimniekojam nodokļu maksātāju naudu un mums ir pienākums ar to apieties rūpīgi un gādīgi. Lai piedāvājumu sinhronizētu ar pieprasījumu, lai nav piedāvājums vietās, kur tas nav vajadzīgs. Te piemērs ir Vaives pagasta pārvaldes apvienošana ar Rīdzenes bibliotēku, pārvaldi pārceļot no Kaķukroga uz Rīdzeni. Tas nebija mirkļa lēmums, tika vērtēta cilvēku plūsma, ņemta vērā sociālās aģentūras pieredze, vērtēts iesniegumu daudzums, kas saņemts pagasta pārvaldē. Šogad Vaivē reģistrēti četrpadsmit iesniegumi – tikai 14! Secinājām, ka varam pagasta pārvaldes dokumentu apriti ar nelielu piemaksu deleģēt Rīdzenes bibliotēkas vadītājam, kura apkalpos iedzīvotājus. Un tagad šajā sabiedriskajā centrā arī "Latvijas Pasts" vēlas organizēt savu klientu apkalpošanu. Manuprāt, tā ir racionāla rīkošanās ar publiskajiem resursiem, nodrošinot pakalpojumu pieejamību tur, kur ir pieprasījums."

Domes priekšsēdētājs norāda, ka, virzoties uz lielākiem novadiem, nevajadzētu ciest nekādiem pakalpojumiem un attiecīgi – iedzīvotājiem; viņš pat nepieļauj domu, ka varētu būt citādi. Tīks meklēts, kā to padarīt maksimāli efektīvi, racionāli, taču nevienam pakalpojums netiks izslēgts no aprites.

"Domāju, 2009.gadā, kad notika iepriekšējā reforma, bija tie paši jautājumi, vai, apvienojoties lielākos novados, nebūs teritorijas, kas cieš, vai tiks uzturēti ceļi un tamlīdzīgi. Redzam, ka pašvaldības savas funkcijas pildījušas, ceļi tiek uzturēti, skolas darbojas, tautas nami funkcionē, sociālā palīdzība sniegta, tāpēc neticu, ka jauno novadu deputāti kādu apdzīvotu vietu vai jomu atstās novārtā," uzsver J. Rozenbergs.

Iekšējā migrācija

Statistika rāda, ka cilvēki uz Cēsīm brauc no visiem novadiem, brauc strādāt, mācīties, uz klīniku, koncertzāli, iepirkties, saņemt dažādus pakalpojumus. Arī Cēsu novada iedzīvotāji brauc strādāt uz apkārtējiem novadiem, tur izvēlas skolas vai pirmsskolas izglītības iestādes. Robežas pastāv tikai uz papīra, cilvēku plūsmu regulē viņu vajadzības.

Cēsu novadā katrs ceturtais skolēns skolā vai bērns pirmsskolā ir no citiem novadiem. Lai arī pašvaldības, kurās deklarēta bērna dzīvesvieta, par to ar Cēsu nova-

Uzņēmumi ar lielāko darbinieku skaitu ielānotajā Cēsu novadā

Uzņēmums	Novads	Vidējais darbinieku skaits
AS "CATA"	Cēsis	432
SIA "Cēsu klīnika"	Cēsis	285
SIA "Stalji"	Priekule novads	240
SIA "Beātus"	Cēsis	226
AS "Cēsu Alus"	Cēsis	223
SIA "ALB"	Cēsis	201
SIA "Ekju"	Amatas novads	169
SIA "Loder"	Priekule novads	155
SIA "Rehabilitācijas centrs "Līgatne""	Līgatnes novads	100
SIA "Ģimenes zobārstniecība"	Cēsis	94

Avots: Valsts ieņēmumu dienests

Darbaspēka migrācija Cēsu novadā

Strādā pie sevis	Brauc strādāt uz citām pašvaldībām		Nodrošina darbu citām pašvaldībām	
	Pašvaldība	%	Pašvaldība	%
41,80%	Rīga	30,1	Priekule novads	19
	Priekule novads	5,4	Amatas novads	13,1
	Amatas novads	3,1	Pārgaujas novads	12
	Valmiera	2,6	Raunas novads	8,3
	Pārgaujas novads	1,8	Vecpiebalgas novads	7,7
	Siguldas novads	1,6	Jaunpiebalgas novads	4,1
	Ķekavas novads	1,3	Līgatnes novads	2,6
	Mārupes novads	1,1	Rugāju novads	2,3
	Smiltenes novads	1	Mazsalacas novads	1,6
	Raunas novads	1	Valmiera	1,3

Lielākie nodokļu maksātāji iecerētajā Cēsu novadā

Uzņēmums	Novads	Kopējie maksājumi valsts kopbudžetā (tūkst. EUR)
AS "Cēsu Alus"	Cēsu	32352
SIA "ALB"	Cēsu	4354
AS "CATA"	Cēsu	2017
SIA "Gaiženi"	Cēsu	1867
SIA "M.E.LAT-LUX"	Cēsu	1713
SIA "Piebalgas alus"	Jaunpiebalgas	1710
SIA "Beātus"	Cēsu	1621
SIA "Stalji"	Priekule	1507
SIA "Nodus"	Cēsu	954
"AIM Wood"	Jaunpiebalgas	798

Avots: Valsts ieņēmumu dienests

du norēķinās, J. Rozenbergs norāda, ka šie norēķini neietver visas izmaksas konkrētās iestādes uzturēšanai: "Tai skaitā nav iekļautas investīcijas, kapitālie remontu un tamlīdzīgi. Ja kādu skolu rekonstruē, izmaksas gulstas tikai uz Cēsu novada nodokļu maksātāju pleciem. Tāpat kā pārējās pilsētas infrastruktūras uzlabošana, uzturēšana, ka izmanto arī citi. Tas nav pārmetums, bet fakts, ka Cēsu novads attīsta un uztur izglītības, sporta, kultūras, veselības un citu infrastruktūru lielākam iedzīvotāju daudzumam, jo pakalpojumiem nav robežu – iedzīvotāji tos saņem tur, kur viņiem ir ērti, kur tie ir kvalitatīvi."

Kopš 2004.gada Cēsu infrastruktūrā no Eiropas Savienības (ES) fondiem investēti 70 miljoni eiro, klāt pašvaldības līdzfinansējums. J. Rozenbergs atgādina, ka Eiropas struktūrfondu līdzekļi mūžīgi nebūs pieejami, tāpēc jau tagad jāsak domāt, kā uzturēt, atjaunot un attīstīt esošo infrastruktūru. Un tas attiecināms ne tikai uz pilsētu, bet uz ikvienu apdzīvotu vietu, kur infrastruktūras – ceļu, ūdenssaimniecības, skolu, kultūras namu - uzlabošanā izmantots Eiropas finansējums. Viss nolietojas, nāksies ieguldīt līdzekļus atjaunošanā, kas vieglāk izdarāms, ja budžeta portfelis lielāks.

Uz jautājumu, kā viņš komentē izteikumus, ka, īstenojot reformu, Cēsis sākotnēji zaudēs, J. Rozenbergs skaidro: "Varu tikai atsaukties uz sarunām, kas man bijušas ar to pašvaldību vadītājiem, kur tika izveidoti lieli novadi. Viņi atzīst, ka sākotnēji pilsētas attīstība sabremzējas, jo saimniecība kļūst lielāka, investīcijas vajadzīgas plašā teritorijā, lai visur nodrošinātu līdzvērtīgu līmeni. Taču vidējā termiņā ieguvumi no lielākiem novadiem parādās un

attīstības iespējas visā pašvaldībā aug."

Sociālais spilvens

Ir skaidrs, ka reforma, ja tiks īstenota, nesīs kādu ne tik pozitīvu faktoru, proti, palielināsies bezdarbnieku skaits.

"Par šo jautājumu esmu rosinājis domāt arī savā partijā, jo man tas šķiet svarīgs. Šī reforma, ja tiks realizēta, skars vēsturiski lielāko cilvēku skaitu, kuri nodarbināti pašvaldību struktūrās. Tādēļ atbildīgajai ministrijai būtu ļoti rūpīgi jāanalizē nodarbinātības struktūra pašvaldību sektorā un valstij jāpiedāvā kāds sociālais spilvens dažādās formās. Piemēram, ja darbu zaudēs seniors, tas varētu būt vienreizējs pabalsts. Ja pirmspensijas vecuma cilvēks, varbūt tā ir iespēja priekšlaicīgi pensionēties. Ja cilvēks spēka gados, viņam tiktu dota iespēja pārkvalificēties. Jābūt risinājumam, lai mazinātu sociālo spriedzi, jo ir skaidrs, ka šis ir ļoti sāpīgs jautājums. Ja valsts liek galdā tik radikālu reformu, tai būtu pienākums piedāvāt arī sociālo risinājumu tiem, kuri paliks bez darba," norāda J. Rozenbergs, uzverot, ka viņam ir pārlicība par iecerētā reformas pozitīvu piensumu ilgtermiņā, tā vērsta uz attīstību, pēc desmit gadiem, atskatoties uz noietu, varēs teikt, ka tas bija pareizs solis. □

Lappusi sagatavojis **JĀNIS GABRĀNS**

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds